

Skriftsproglig Udvikling – et nyt læseprøvesystem

Læseprøver kan give et hurtigt overblik over færdighederne i en klasse. Det er klart at man som lærer i forvejen har et indtryk af elevernes læsefærdigheder – men med en prøve, hvor opgaverne og betingelserne er ens for alle, får man både et fast grundlag for sine vurderinger og konkrete resultater, som man kan tale med eleverne og deres forældre om. Ikke mindst når man vil vide om en elev eller en klasse er gået frem i løbet af skoleåret, er det værdifuldt at kunne se på en udvikling i prøveresultater.

AF HOLGER JUUL, LEKTOR VED CENTER FOR LÆSEFORSKNING

Læsning er en sammensat færdighed – og derfor bør man gøres sig klart hvad det egentlig er der belyses af den læseprøve man bruger. Og det er selvfølgelig en god ide at vælge en prøve der belyser det man er mest interesseret i at vide noget om.

Skriftsproglig Udvikling er et nyt læseprøvesystem der giver flere valgmuligheder til lærere der ønsker at følge den skriftsproglige udvikling hos elever fra børnehaveklassen til sjette klasse. Prøverne er udviklet af Lene Møller og mig selv på initiativ af Dansk psykologisk Forlag, der ønskede at søsætte et moderne alternativ til de gængse OS- og SL-prøver. Her vil jeg fortælle lidt om de tanker der ligger bag prøvesystemet.

Læsning af ord, sætninger eller tekst?

Læsning handler som bekendt både om afkodning og forståelse. Jo længere man når i sin læseudvikling, jo mere betyder forståelseskomponenten. Det er derfor

normalt at læseprøver til viderekomne er baseret på læsning af tekster (der kræver både afkodning og forståelse), mens læseprøver til begyndere er baseret på læsning af enkeltord (der primært kræver afkodningsfærdighed).

Men også blandt viderekomne kan det være interessant at se isoleret på afkodningsfærdigheden, fx for at afklare om en elevs begrænsninger i læseforståelse kan skyldes en afkodningsmæssig usikkerhed. Og også blandt begyndere kan det være interessant at se på tekstlæsning: Bringer eleven sin afkodningsfærdighed i anvendelse sådan at (simple) tekster læses med god forståelse?

Læsning handler som bekendt både om afkodning og forståelse

Skriftsproglig Udvikling giver mulighed for at lægge fokus hvor man finder det mest relevant, idet systemet omfatter prøver af både ordlæsning og tekstlæsning samt – som en mellemløsning – sætningslæsning. Både for ord- og sætningslæsning findes der en prøve til begyndere (til anvendelse i 1.-2. klasse) og en sværere prøve der kan anvendes helt op til 5. klasse. Til vurdering af tekstlæsning findes der otte forskellige prøvehæfter med stigende sværhedsgrad.

➤ **De ord og sætninger der skal læses, bliver gradvis længere og sværere i løbet af prøverne**

Følsomme prøver

Prøverne af ord- og sætningslæsning gennemføres med en tidsgrænse, og der er så mange opgaver at en elev normalt ikke vil kunne nå dem alle sammen. Det gælder således ikke om at blive først færdig, men om

at løse opgaver så godt (og så hurtigt) man kan, i den tid der er til rådighed.

De ord og sætninger der skal læses, bliver gradvis længere og sværere i løbet af prøverne. Hvis man lader eleverne skifte farve med jævne mellemrum, viser prøverne dermed ikke bare hvor mange rigtige svar eleverne når at score, men også om de begynder at lave flere fejl eller at arbejde langsommere når de kommer til opgaver med en bestemt sværhedsgrad.

Sætningslæseopgaverne er en ny type, hvor man om hver læst sætning skal angive om den passer eller ikke passer til et givet billede.

Ordlæseopgaverne er den velkendte type med billedvalg. Billederne i disse opgaver er imidlertid valgt så man er nødt til at læse hele ordet for at være sikker på at finde det rigtige billede. Som man kan se i eksemplerne fra Ordlæseprøve 1, er det ikke nok at vælge

67	huse				
68	smil				
69	kano				

Eksempler på opgaver fra Ordlæseprøve 1. Eleven skal markere det billede der passer til ordet.

25

1. Hunden sidder og venter på de to damer.	☐ ✓
☐ ✗
2. I den butik sælger de brød og kager.	☐ ✓
☐ ✗
3. Den ene dame har købt brød hos bageren.	☐ ✓
☐ ✗
4. Damerne kommer ud af en hvid kirke.	☐ ✓
☐ ✗

Eksempel på opgave fra Sætningslæseprøve 1.
Eleven skal markere om hver enkelt sætning passer eller ikke passer til billedet.

billede ud fra første bogstav i ordet. Fx er der for målordet kande billeder af en kasse, en kam og en kano. Det betyder at man kan "falde i" hvis man får for meget fart på i forhold til sit læseniveau.

Formålet er at give et pålideligt billede af præcis hvor langt eleverne er nået i deres udvikling

Alle de nævnte egenskaber ved prøverne har til formål

at gøre dem så følsomme som muligt. Formålet med prøverne er ikke bare at vise om eleverne har problemer med læsning, eller om de læser "godt nok". Formålet er at give et pålideligt billede af præcis hvor langt eleverne er nået i deres udvikling.

Bogstavkendskab og stavning

Når vi har kaldt systemet Skriftsprog Udvikling (og ikke bare Læseudvikling), skyldes det at det også omfatter prøver af stavning og bogstavkendskab. (Se oversigt).

0. kl.	1. kl.	2. kl.	3. kl.	4. kl.	5. kl.	6. kl.
Bogstavprøve 1-2						
	Ordlæseprøve 1					
	Ordlæseprøve 2					
	Sætningslæseprøve 1					
	Sætningslæseprøve 2					
	Staveprøve 1					
	Staveprøve 2					
				Staveprøve 3		
	Tekstlæseprøve 1-8					

Oversigt over prøverne der indgår i Skriftsproglic Udvikling.

Staveprøve 1 viser om eleverne kan bruge skriftens lydprincip, mens Staveprøve 2 og 3 følger elevernes videre udvikling frem til beherskelse af bl.a. konsonantfordobling og nutids-r.

Bogstavprøverne kan anvendes til sprogvurdering ved skolestart og fokuserer hhv. på kendskab til bogstavernes navn og form (Bogstavprøve 1) og på kendskab til bogstavernes lyd (Bogstavprøve 2). Også i 1. klasse kan det give god mening at afprøve om eleverne har disse vigtige forudsætninger for den senere læse-udvikling er på plads.

Et normeret prøvesystem

Alle prøverne i Skriftsproglic Udvikling afprøves på 30 repræsentativt udvalgte skoler fra hele landet – både forår (februar) og efterår (september). Resultaterne herfra vil kunne tjene som referencepunkter, sådan at man kan se en elevs resultater i forhold til hvad der er normalt for aldersgruppen. Når referencepunkterne ligger ved starten af hvert halvår i skoleåret, er det fordi en vurdering af elevernes færdigheder kan bruges mest fremadrettet ved starten af et undervisningsforløb. Man kan dog også bruge prøverne på andre tidspunkter af året.

Vi har forsøgt at tilvejebringe et vurderingsredskab der både er pålideligt og baseret på enkle midler – nemlig opgaver i hæfter som man kan bladre i og tale

med eleven om bagefter. Vores håb er at dansklærerne med disse prøver vil føle sig velinformede om deres elevers skriftsproglige udvikling når (eller hvis) de it-baserede nationale test fra Skolestyrelsen engang bliver færdige. ■

Holger Juul født 1965 har en ph.d. i sprogvidenskab, er lektor ved Center for Læseforskning, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet.

Han er sammen med Lene Møller forfatter til prøvesystemet *Skriftsproglic Udvikling* (under udgivelse, Dansk psykologisk Forlag). Bogstavprøverne udkommer primo august. De øvrige prøver udkommer i foråret 2010.

Forfatter til undervisningsmaterialet *Sikker stavning* (Gyldendal, foreløbig findes der hæfter til 2. og 3. klassetrin).

Læs mere på: <http://www.staff.hum.ku.dk/juul/>

Månedsmagasinet Skolen
ISSN: 1901-1628
www.skolemagasinet.dk

Redaktør

Tine Østergaard
redaktor@skolemagasinet.dk

Næste udgivelse

August 2009

Grafisk tilrettelæggelse

Michael Østergaard

Forsidebillede

Colorurbox

Illustrationer

Pia Olsen / www.piaolsen.com

Forlag og annoncesalg

Månedsmagasinet Skolen
Hovedgaden 11
4654 Faxe Ladeplads
Tlf. 58 51 51 94
www.skolemagasinet.dk
grafik@skolemagasinet.dk

Abonnementssalg

post@skolemagasinet.dk
Tlf. 58 5151 94

Annoncerne er zoneinddelt.
Dette er zone web

Annoncemateriale

- mærket med ordrenr. kan
sendes til Magasinet på
ovenstående adresse eller
e-mail.

Månedsmagasinet Skolen
- udkommer til samtlige folke-
skoler, privatskoler og seminarer
i hele landet.

Med støtte fra jeres lokalområde
skaber vi et politisk uafhængigt
forum, hvor debatten er åben for
alle med interesse for grundsko-
len. Læggfolk som fagfolk kan
sætte deres sag på dagsordenen;
alle holdninger og budskaber er
velkomne.
Ordet er dit ...

Læseundervisning Juni 2009

- 4 **Fra redaktøren**
Leder - At læse og forstå

TEMA om Læseundervisning

- 5 **Skriftsproglig Udvikling**
– et nyt læseprøvesystem
af Holger Juul

- 9 **Lydbilledlæsning på Byhaveskolen**
af Jesper Ege og Erik Witten

- 12 **MÅNEDENS kommentar**
Set fra en lærerstuderendes stol
af Ida Skov Fougst

- 14 **Børnestavning er en barndomsven**
af Anni Løndal de Lichtenberg

- 16 **Giv eleverne adgang til læsning**
af Louise Rønberg

- 19 **MÅNEDENS artikel**
**Læsemakker – et redskab til at skabe læselyst
og læseglæde**
af Tine Lerche

- 23 **Hvordan kan it bruges i undervisningen af elever
med læse- og skrivevanskeligheder**
af Helga Hansen

DEBAT

- 24 **MÅNEDENS profil**
Profil af Vester Mariendal Skole
af Grethe Andersen og Tine Østergaard

- 28 **Manglen på lærere til en nedbrudt arbejdsplads**
af Vagn Madsen

- 30 **Nemt at leve op til kommissionens råd**
af Steen Hjorth

- 32 **Kryds & Tværs**

- 33 **DEN INDVENDIGE BAGSIDE**
Nyt fra MånedsmagasinetSKOLEN

- 34 **Er stress noget man får eller tager**
af Karsten Mellon

